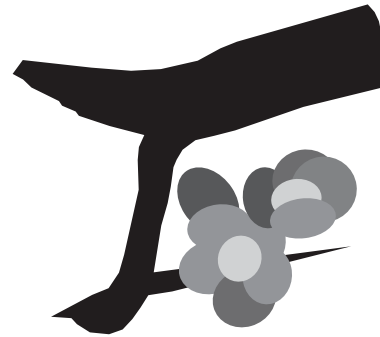


**tynike**

Styl wolny i rzeźba kwiatowa





**tynike**

kwiaty w liturgii  
kwiaty u ciebie

o. Hieronim St. Kreis OSB

## **styl wolny i rzeźba kwiatowa**



**TYNIEC**

WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

*Opracowanie schematów i redakcja:*  
O. Hieronim St. Kreis OSB

*zdjęcia:* s.: 11, 23–24. 26–27, 29–31, 34–36 Joanna Machejek  
s.: 21, 25, 37 Katarzyna Ścibior

*Korekta:*  
O. Konrad Małys OSB

*Superiorum permissu:* Opactwo Benedyktynów  
L.dz. 79/2018, Tyniec, dnia 15.03.2018  
+ Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

ISBN 978-83-7354-769-8

© TYNIEC  
Wydawnictwo Benedyktynów  
ul. Benedyktyńska 37  
30-398 Kraków

tel. (012) 688-52-90; 688-52-95  
tel./fax (012) 688- 52-91  
e-mail: [wydawnictwo@benedyktyni.pl](mailto:wydawnictwo@benedyktyni.pl)  
[zamowienia@tyniec.com.pl](mailto:zamowienia@tyniec.com.pl)  
[www.tyniec.com.pl](http://www.tyniec.com.pl)

spis treści

styl wolny

nowe spojrzenie 6

przykłady kompozycji  
(z warsztatów i z kościoła w Tyńcu),  
w których są akcentowane:

naczynie 8-16

linie 17-21

płaszczyzny 22-26

punkty 27-30

masa 31-34

kolor 35-40

symboliczny znak 41-45

symboliczne tło 46-49



**styl wolny**

## Nowe spojrzenie

W stylach podstawowych i ich wariantach mieliśmy podane wszystko:

- \* wybrany format kompozycji dyktował proporcje linii głównych oraz ich asyst
- \* każdy styl i wariant miał charakterystyczny rysunek, wyznaczony zgodnie z określonymi zasadami przez własny układ linii głównych
- \* nie było potrzeby zastanawiania się, jaki kąt ma przyjąć konkretna linia, w którą ma biec stronę
- \* wystarczyło uważnie przeczytać schemat: obraz kompozycji od przodu, obraz kompozycji z góry, złożyć je w całość
- \* zostawało tylko wybrać rośliny i przełożyć *receptę* na kompozycję, *recepta* gwarantowała, że to będzie działać

Dotąd próbowaliśmy ukazywać naturalne cechy roślin, odczytując ich ekspozycję w naturalnym środowisku, wsłuchiwalismy się w rozmowę, jaką prowadzą w odniesieniach do siebie, przyjmując role linii głównych i asyst w stylach podstawowych i wariantach.

Styl wolny daje nam do dyspozycji ogromne możliwości, domaga się jednak, abyśmy wzięli odpowiedzialność (jak przystoi szukającym prawdy i piękna) za komunikat, jaki stawiamy przed odbiorcą.

Układając kwiaty – przemieniajcie siebie i oglądających wasze kompozycje w ludzi uważnych, wrażliwych i słonecznych.

W stylu wolnym otrzymujemy do dyspozycji:

1. Naczynie – może wystąpić w roli głównej. Wtedy ono decyduje o doborze faktury, formy kompozycji i barwy materiału roślinnego. Wybrane rośliny służą podkreśleniu cech naczynia.

Zwykle jednak naczynie podkreśla charakter wybranych do kompozycji roślin.

Rośliny, w których odczytujemy:

2. Linie: proste – mogą wyrażać dostojeństwo, pewną sztywność (łodygi, młode gałęzie, dzikie odrosty, pędy kwiatowe: lilia, mieczyk, amarylis);

[W tym opisie warto zauważyć, że obok wewnętrznego charakteru linii własne znaczenie ma ich kierunek. Te same linie, z pionu obrócone do poziomu, oddziałają na nas inaczej];

ostro załamane – zwykle są znakiem agresywnej siły, ostrej walki (połamane przez wiatr sitowie, trawy, stare gałęzie śliwy, noszące ślady burz);  
łagodne łuki – spokój, harmonia (gałęzie, ale także krawędzie liści, niektórych kwiatów: anturium, calla);  
płatnina linii – może wyrażać zagubienie, chaos (pnącza).

3. Płaszczyzny: najczęściej duże liście (eksponowane od góry, od spodu, w zagięciach);  
kwiaty (anturium, *calla*);  
złożenie zestawianych linii, kwiatów.

4. Punkty: zwykle pojedyncze kwiaty większe (róża);  
grupa (tulipan bukietowy);  
drobne kwiaty na rozgałęzieniach (gipsówka);  
podobnie – drobne nasiona, owoce;  
przekroje ściętych łodyg, gałęzi.

5. Masę: obfite kiście, baldachy naturalnych kwiatów (glicynia, hortensja, floks);  
zwarte grupy tworzone z dowolnego materiału.



6. Kolor: zestawiany w zależności od potrzeby na zasadzie: podobieństwa; łagodnego przechodzenia; silnego kontrastu.

Jako następny środek wyrazu dochodzi:

7. Symboliczny znak – przykład na pierwszej stronie okładki. Od strony geometrycznej – koło, ale od strony sensu dużo więcej, bo forma *monstrancji*.

Funkcję takiego znaku może przyjąć próchniejąca kłoda drzewa, zapowiadająca rozkład ciała i stanowiąca kadłub rozsypującej się łodzi, w której jednak jako maszt stoi paschał – mocna zapowiedź zmartwychwstania.

8. Symboliczne tło – nie chodzi o jakąś płaszczyznę lepiej eksponującą kompozycję, chociaż taka funkcja może być wliczona w tło w kolorze liturgicznych szat.

Chodzi o tło, które tworzy nową przestrzeń: adwentowe tła, które obrazują niebo przechodzące od nocy do wschodu słońca; tło na Wielki Czwartek; na Wielki Piątek – zaćmione słońce wskazujące godzinę agonii Chrystusa; tło na Wielkanoc – Zwycięskie Słońce w środku dnia, znak Zmartwychwstałego.

Od Ciebie zależy, jak się tymi środkami posłużysz, co w swojej kompozycji podkreślisz. Możesz akcent postawić na naczyniu, jednym lub kilku z wymienionych dalej siedmiu środków – np. linie i masy – możesz też zachować je wszystkie w równowadze.

Decydujesz, jak daleko pójdziesz w poszukiwaniu nowych rozwiązań, obserwacji możliwości ukrytych w naturalnym materiale, tym bardziej że możesz wykroczyć daleko poza jego naturalną ekspozycję.

Jak widzisz świat?  
Jakie pytania nosisz w głowie i sercu?  
Jak kształtują Cię odpowiedzi?

Wyróżniamy dwa podejścia do budowania kompozycji:

1. Impuls daje obserwowana sytuacja zewnętrzna i twórca pozwala się jej prowadzić, eksponując jej prawdę.
2. Impuls pochodzi z wewnętrznego doświadczenia twórcy, który przez budowaną kompozycję wyraża siebie.

Przed stroną tytułową jest zdjęcie kompozycji przygotowanej do kopii ikony Matki Bożej Częstochowskiej.

Kompozycja nie zasłania wymowy ikony.

Nadal jest czytelny gest Maryi wskazującej prawą ręką swego Syna, Jezusa Chrystusa – *Drogę Życia*. Ona nie zatrzymuje naszej uwagi na sobie. Prowadzi nas do Niego, jak sługi w Kanie.

Jemu przedstawia tylko naszą sytuację.

W fałd płaszcza opadającego z ręki Maryi zostało wstawione *ptasie gniazdo*, uplecione z cienkich gałązek i suchych traw.

Leżą w nim trzy tulipany (*ptasie jajka*).

Obraz znanej antyfony Maryjnej: *Pod Twoją obronę*.

Znamy na pamięć melodię i słowa tej antyfony.

Jaka jest jednak siła naszego zawierzenia Matce i Wcielonemu Słowu Ojca?

sad ponad stawem  
po obu stronach mostu  
jabłkami pachnie

Naczynie: szala ceramiczna. Ściana zewnętrzna  
w kolorze szarym; wnętrze – błękitne.

Materiał: dwie gałązki kwitnącej jabłoni.  
Pąki różowe, rozwinięte kwiaty – białe.

Osadzenie: *bose nogi* – technika bez użycia kenzanu. Większa gałązka (wygięta w mocny łuk) opiera się końcami o dno i boczne ściany naczynia.

Zdjęcie kompozycji eksponuje dobrze widoczny łuk gałęzi.

Kompozycja ma jednak trzy punkty oparcia.

Za główną gałęzią biegnie mniejsza, która dodaje *trzecią nogę* i zwiększa stabilność układu.

Górna część tej gałęzi jest dyskretnie przywiązana do gałęzi głównej.

Kompozycja akcentuje naturalne piękno kwitnącej jabłoni.

Łuki gałązek łączą się harmonijnie z kształtem naczynia.

Na gałązkach, rozciągniętych po obu stronach *mostu*, tańczą grupy młodych liści, punkty pąków i rozwiniętych kwiatów.





Naczynie: rozbity, jasnobrązowy dzban.  
Część większa zachowała dno, mniejsza leży obok.

Materiał: gałęzie sosny, pozbawione gałązek z igłami,  
dwa pąki i jeden rozwinięty kwiat czerwonej dalii.

Osadzenie: sosna osadzona bezpośrednio, oparta o dno, krawędź naczynia i podparta gałęzią poza naczyniem.

Dalia w niskim naczyniu we wnętrzu skorupy, osadzona na kenzanie.

Za kompozycją stoi zielone tło, na które kompozycja rzuca dramatyczne cienie.

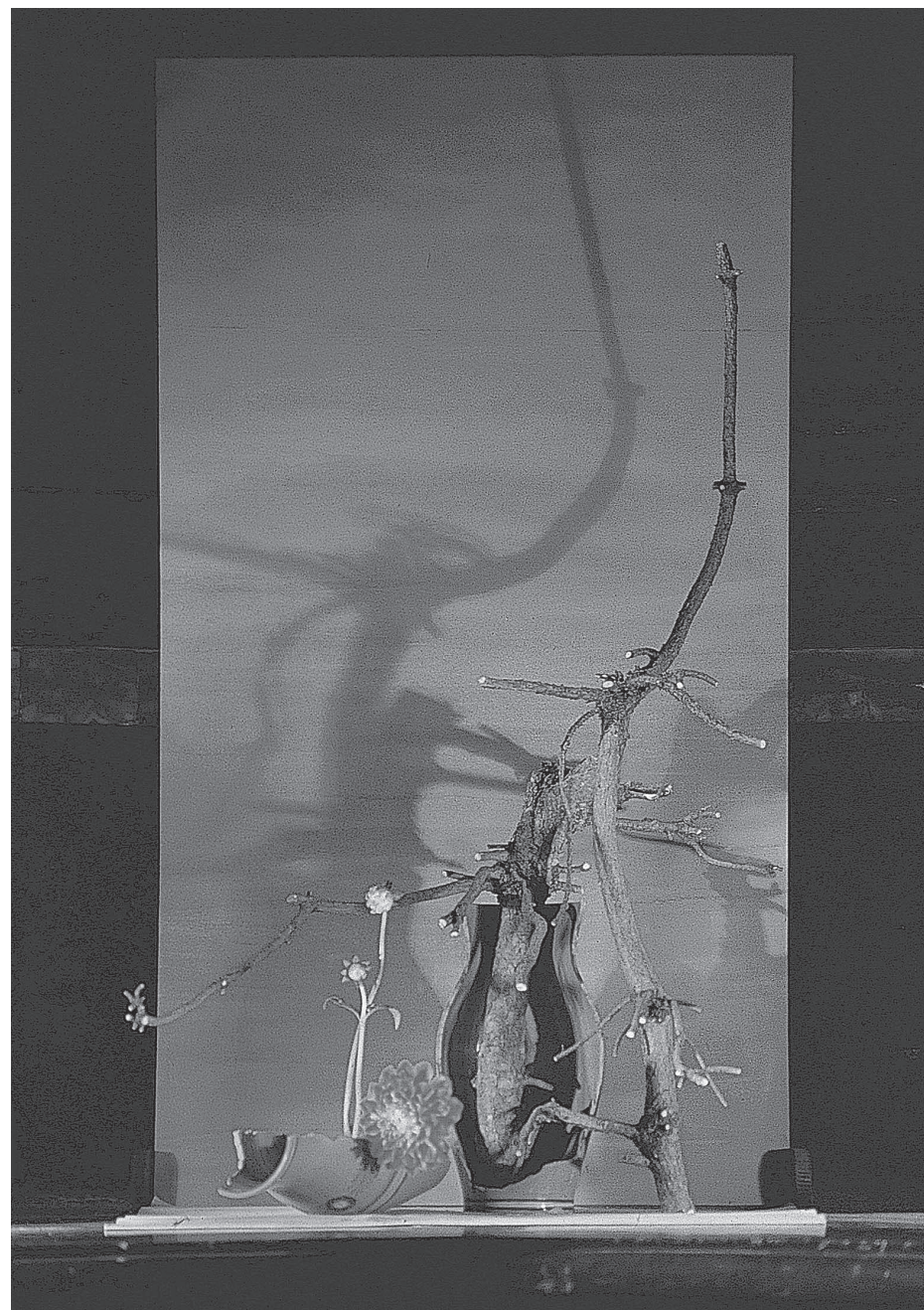
W kompozycji *Rozłam* w głównej roli występuje naczynie, które swoim stanem obrazuje dramat rozłamu, dzielącego rodzinę z powodu Chrystusa (30. niedziela zwykła, rok C: Łk 12,49–53).

Paradoks polega na tym, że część, która zewnętrznie zachowała więcej, bo jest częścią większą i stoi na zachowanym dnie – poniosła klęskę (przechowała tylko suche gałęzie sosny, straciła gałązki ze szpilkami).

Mniejsza część, rzekomo *pokonana i odprawiona* (część leżąca oraz odsunięta od stojącej części naczynia) – zachowała życie. Wystarczy w niej wody na podtrzymanie przy życiu rozwiniętego kwiatu dalii i dwóch pąków.

Oświetlenie kompozycji podkreśla tragiczny nastrój. Linie suchej sosny rozciąga w płaszczyzny rzucone na zielone tło, a wewnątrz naczynia wypełnia głębokim cieniem.

Tym mocniej świeci jasna zieleń na łodygach pąków oraz czerwony kwiat dalii, rozjaśniony do żółtozłotej barwy w centrum.





Kompozycja Zofii Kasprzyk, *Płomień* była najciekawszą pracą styczniowej [w sumie ostatniej] wystawy, realizowanej w ramach projektu: *Ikebana – ulotne piękno* 2010.

Eliptyczne naczynia ceramiczne, pokryte linearnym rysunkiem, zdecydowały o konsekwentnym doborze materiału roślinnego:

- \* gałęzie trzmieliny doskonale wpisują się w całość deseniem kory i jej ubytkami;
- \* nakrapiana dekoracja wierzchu blaszki liści begonii, rozdzielona rysunkiem nerwów liściowych, to następny łącznik i powrót od linii do płaszczyzny;
- \* ognista barwa spodu większego liścia begonii jest zapowiedzią i rozszerzeniem tytułu. To także łącznik z dwuwalorowymi naczyniami;
- \* tytuł pojawia się z osadzeniem w większym naczyniu głównego aktora (amarylis endemiczny). Wyrafinowany rysunek płatków (przy tym linie na płatkach) i cudowny, gorący kolor.



Wystarczy porównać okaleczone gałęzie sosny (poprzednia kompozycja) z pociętymi na krótsze odcinki gałęziami bezlistnej zimą trzmieliny w tej kompozycji, aby zauważyć ważne pytanie o granice deformacji, nawet destrukcji materiału roślinnego.

Nie da się uniknąć tematów trudnych i bolesnych, ale trzeba uważać, aby nie sprowadzać ich wyłącznie do pretekstu pastwienia się nad roślinami. W stylu wolnym ikebana nie przestaje być ukazaniem przejawu życia i opowiedzeniem się po jego stronie.

Naczynie: walec ze szkła kryształowego.

Materiał: liście bergenii, pelargonia.

Osadzenie: *siodło* – utworzone z wygiętej łodygi liścia bergenii, oparte o boczną ścianę naczynia.

Kompozycja S. Natalii Paś, Benedyktynki Misjonarki, *Przeskok*, doskonale korzysta z walorów, jakie dają: czyste szkło, uważna obserwacja otoczenia kompozycji i naturalnych możliwości materiału roślinnego.

Szklany walec (grube ścianki i dużo grubsze dno) gubi swoją szerokość i ciężar.

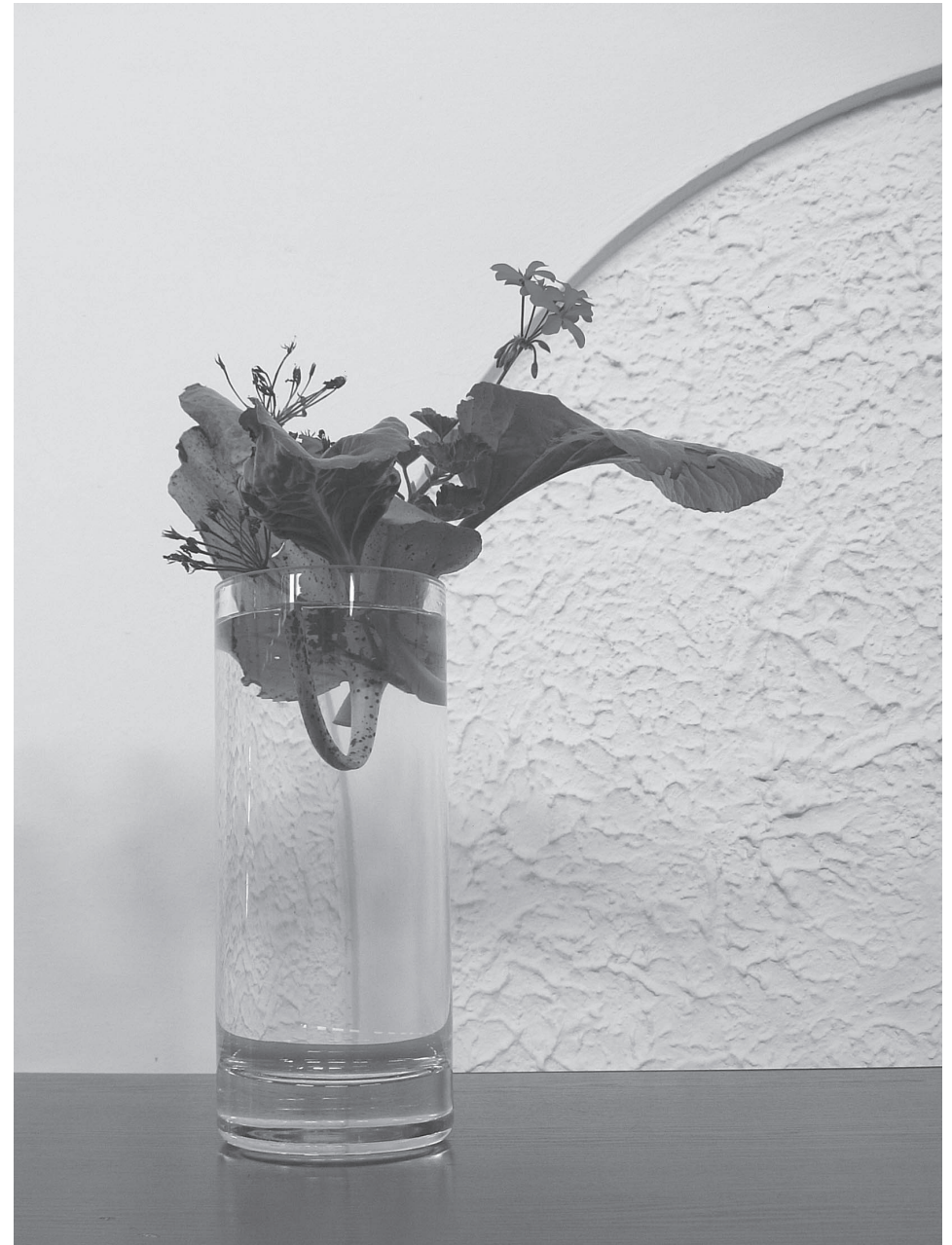
W jego ścianie dokonuje się jeden z tytułowych *przeskoków* – obrócenie fakturowanej powierzchni tła.

Równocześnie powierzchnia gładka na ścianie naczynia zamienia się w smukłe *przęsło mostu*.

Łuk fakturowanej powierzchni ściany biegnie w stronę naczynia i znajduje swoje przedłużenie w łodydze liścia bergenii, wygiętej w *siodło*. To drugi *przeskok*.

Takie osadzenie liścia pozwala na utrzymanie całego materiału roślinnego w górnej części naczynia, co kompozycji daje zaskakującą lekkość.

Jeszcze jeden *przeskok*, to dodanie do kompozycji pelargonii z właściwą jej strukturą małych okrągłych liści i kwiatostanów noszących ostatnie kwiaty, ale w przewodzie – okwiaty i nasiona.





## *Jezus w Betanii*

### Gość:

Dwa naczynia tworzą postać *Jezusa siedzącego* w centrum zielonego tła (Ewangelia 16. Niedzieli zwykłej, rok C: Łk 10,38–42).

Wysoki bambus w piaskowym kolorze stoi na krawędzi podkładek ze sklejki (ława), przed nimi stoi niski bambus (zgięte w kolanach nogi), co daje wrażenie postaci siedzącej.

W wysokim naczyniu osadzona jest pomarańczowa lilia (człowiek). Za nią – sosna (Bóg) rozgałęzieniami skierowana w stronę obu sióstr.

### Maria:

Niska, zielona szala stoi przed Gościem, jak Maria siedziała u stóp Jezusa zasłuchana w Jego słowa.

Rozwinięty kwiat białej lilii jest wpatrzony w liść otwartą w wysokim bambusie (*świata poza Nim nie widzi*).

### Marta:

Trzy walce z kryształowego szkła wypełnione wodą. W dwóch – dwa pędy czerwonej lilii i srebrnozielony liść funkii.

Marta nie ma czasu na siedzenie. *Dwoi się i troi*. Dlatego dobór szkła. Prawie znika na tle czarnego marmuru.

Widać jak *zjawę* pochylone w stronę Gościa pąki i otwarty kwiat lilii: rzucone w locie pytanie, domagające się interwencji.

Lilie podkreślają relację przyjaźni i wysoką godność osób uczestniczących w tej scenie.

